

КОЛІРНА ПЕРЦЕПЦІЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖНАРОДНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З АРТ-ТЕРАПІЇ)

Шеретюк Р. М.

ВСТУП

У культурі різних народів емоційне і прикладне сприйняття (перцепція) кольору відмінне, оскільки пов'язане з їхньою тривалою історичною традицією. Колір, а конкретніше – сукупність кольорів, що виділяється у певній культурі як основний спектр, в очах її носіїв несе етнічну й естетичну цінність, має відповідне символічне значення, викликає певні асоціації. Більшість предметів матеріальної культури не можуть функціонувати поза кольором, а їхня семантика стає цілком зрозумілою лише в поєднанні з певними кольорами. Отже, наразі життя будь-якого соціуму насичене кольором, він функціонує в різних сферах його буття¹.

Прикладом того, що в культурі різних народів сприйняття кольорів має специфічні риси, є, зокрема, інтерпретації білого кольору. Його назва походить від стародавніх індійських слів «світло», «блиск» і «світлити». У європейській культурі білий колір має переважно позитивне значення. Так, у християнстві він символізує чистоту, цнотливість, очищену душу, спорідненість з божественним світлом, святе життя тощо. Це – колір янголів, святих і праведників, а також низки найважливіших християнських свят: Різдва, Водохреща і Вознесіння². В Європі медичний персонал зазвичай носить білі халати, що означає його чистоту, стерильність і гігієну. В Англії, Шотландії, Уельсі та Ірландії білий колір пов'язується зі спортом і дозволенням. У Німеччині, Австрії і Швейцарії він асоціюється з природою, зокрема з кольором снігу і гір. У культурі Південної Америки (Аргентина, Бразилія) білий колір символізує світло, прохолоду, чистоту, непорочність, досконалість, гідність. У культурі Ізраїлю він є символом природи, милосердя, прощення, миру, чистоти, радості, мудрості. В азійських культурах (Китай, Гонконг, Тайвань) білий колір

¹ Нікішенко Ю.І. Колір у культурній традиції українців та їх степових сусідів алтайського походження. *Східний світ*. 2004. № 1. С. 93.

² Отич О. Колір як емоційно-змістовий код культури. *Рідна школа*. 2017. № 1-2. С. 20.

символізує смерть, траур, жалобу, старість, чистоту, осінь. У Сінгапурі та Малайзії він асоціюється з повагою. В Японії білий колір – знак трауру, жалоби, а біла гвоздика є символом смерті. Зрештою, білий голуб вважається міжнародним символом миру, а білий прапор – міжнародним знаком капітуляції³. Отже, в різних країнах і культурах значення білого кольору суттєво відрізняється. В одних він сприймається позитивно, в інших – нейтрально, а ще в інших сповнений негативного сенсу.

Нині вивчення символіки кольору є актуальним напрямом низки галузей гуманітарного знання: психології, соціології, філософії, етнології, культурології, мистецтвознавства, кольорознавства, мовознавства, літературознавства й інших, що визначає його міждисциплінарний характер. Як акцентують фахівці, сукупність кольорів певної культури можна сприймати як систему знаків і правил, згідно з якими відбувається шифрування, дешифрування, перенесення й зберігання інформації, де узагальнення за кольором відповідає загальним законам кольорового кодування. Йдеться про співвідношення кольорових кодів з інформаційним наповненням архетипів⁴.

Вже на ранньому етапі розвитку первісного суспільства колір стає одним з інструментів виділення та позначення найважливіших ділянок людського досвіду, ефективним засобом регулювання відносин між людиною та предметним світом, між світом людей і світом релігійно-магічних і природних сил, а також допомагає орієнтуватися в просторі і часі. Не випадково, що первісна людина ототожнювала кольори з найбільш важливими для неї стихіями та речовинами: вогнем, водою, землею, молоком, кров'ю. Їм відповідали червоний, чорний і білий, що сформували первісну універсальну тріаду кольорів. Згодом до неї приєднуються жовтий (колір землі та піску) і зелений (колір рослин у всіх народів), утверджуючи в науковій літературі поняття про «п'ять початкових кольорів», що відповідали п'ятьом основним природним елементам: вогню, землі, воді, дереву і металу. З часом як архетип первісна базова кольорова тріада «білий – червоний – чорний» увійде до різних культур, перетворившись на стійкий фундамент для розвитку етнічних колірних класифікацій. Отже, зі збагаченням основної колірної тріади іншими барвами відбувається перехід до виникнення й усталення регіональних відмінних колірних класифікацій. Так,

³ Веклич Ю.І. Значення кольорів у культурах народів світу у контексті формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів початкової школи. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 39 (3). С. 59-60.

⁴ Назаренко О.В. Національно-культурний контекст символіки кольорів в українських фразеологізмах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2020. № 46. Том 2. С. 43.

у культурах Стародавніх Єгипту, Греції, Риму, Індії і Китаю системи класифікації кольорів уже суттєво відрізнялися одна від одної ⁵.

Символіка кольору, притаманна традиційній культурі України, вповні відображена в усіх видах візуальної культури перших десятиліть ХХІ ст. Вона постає її глибинним соціокультурним елементом, що акумулює і транслює як загальнолюдські, так і національні цінності та ідеї. Отже, колір є вагомою складовою художньо-естетичного мислення українського народу. Підкреслимо, що світобаченню українців притаманний глибокий символізм, у якому тісно переплелися давні народні уявлення про часово-просторову модель світобудови, місце людини в ній, головні засади світоглядних орієнтацій, а також духовно-естетичні прагнення сучасної української спільноти. Так, з одного боку, з давніх часів особливе символічне навантаження для українців мали кольори базової тріади: білий як символ божественного і чистого, а також спокою; чорний як символ хаосу, руйнування, темних сил; червоний як символ крові, вогню і тепла. Саме ця сукупність барв є базовим кольоровим спектром української традиційної культури ⁶.

Водночас в умовах новітньої російсько-української війни репрезентантами національної свідомості українців стали кольори державного прапора України – синій і жовтий. Нині вони сприймаються і як символ великої Української держави, і як історичний артефакт, і як символ боротьби з ворогами, і як знак пам'яті про тих, хто віддав життя за свободу своєї Батьківщини, і як спосіб візуалізації патріотичних почуттів. Отже, нині для українців синьо-жовта колористика містить глибокі політичний, ідеологічний і соціокультурний контексти, що тісно переплітаються ⁷.

1. Сприйняття кольорів через тіло. Міжнародне дослідження з арт-терапії «Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?»

Навесні 2024 р. на запрошення Інституту образотворчого мистецтва Жешувського університету (Республіка Польща) студенти художньо-педагогічного та музичного факультетів Рівненського державного гуманітарного університету стали учасниками міжнародного проєкту «Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?» (Куратор: доктор Анна Стеліга).

⁵ Прищенко С.В. Кольорознавство: навчальний посібник / за редакцією професора Є.А.Антоновича. К.: ДАКККіМ, 2009. С. 16-17.

⁶ Павліченко С.О. Національно-культурний зміст в об'єктах візуальної культури: символіка кольору сучасних патріотичних муралів. *Культура і сучасність*. 2023. № 2. С. 35.

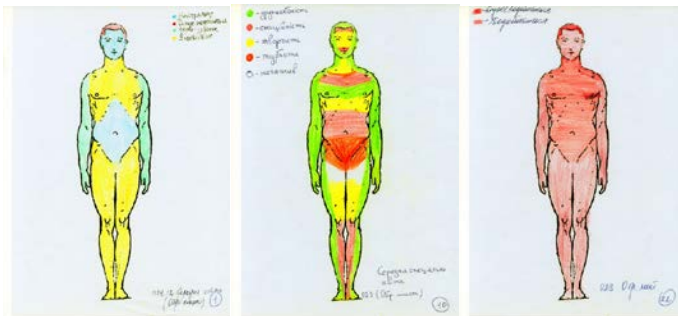
⁷ Павліченко С.О. Національно-культурний зміст в об'єктах візуальної культури: символіка кольору сучасних патріотичних муралів. *Культура і сучасність*. 2023. № 2. С. 36-37.

Автором воркшопу «Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?» є видатний польський дослідник у царині арт-терапії Веслав Кароляк. Саме йому належить твердження, що з усіх суджень, які виносить людина, жодне не є таким важливим, як те, яке вона виносить про себе.

Підґрунтям дослідження є міркування, що всі ми прагнемо створити про себе позитивний образ в очах оточуючих нас людей. Однак, коли ми створюємо свій привабливий імідж, чи не обманюємо ми себе? Можливо, варто подумати над тим, яким насправді є наші емоції? Зокрема, якими вони є щодо нашого тіла?

У міжнародному воркшопі взяли участь 50 студентів Рівненського державного гуманітарного університету: спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) – 4, спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) – 4, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація – 27, спеціальності 026 Сценічне мистецтво – 9, спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності – 6.

Кожному респонденту пропонувалося виконати проєкційний малюнок: розфарбувати на власний розсуд схематичну фігуру людини, уявивши, що це його власне тіло: відповідними кольорами – ті частини тіла, які подобаються учаснику в собі, й іншими – ті частини тіла, які не дуже подобаються, або ж вони викликають певні зауваги. Як відомо, за цією методикою фахівці з арт-терапії з'ясовують, які кольори асоціюються з позитивними емоціями людини, а які – з негативними.

Збір, систематизація й аналіз матеріалів воркшопу ««Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?», здійсненого в Рівненському державному гуманітарному університеті, показали, що:

1) Лише 8 осіб із 50-ти означили позитивні кольори-емоції в характеристиці власного тіла (дуже позитивний і позитивний), що означає, що вони приймають його;

2) 1 особа охарактеризувала своє тіло через призму нейтральних (50/50) емоцій-кольорів;

3) 41 особа висловила через кольори критичне ставлення до свого тіла;

4) 7 респондентів у своїх творчих роботах-опитувальниках визначили всього 2 кольорові показники, а саме позитивний і негативний кольори, що асоціюються у них з тими чи іншими частинами їхнього тіла;

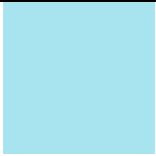
5) 22 респонденти визначили 3 позиції кольорової градації в характеристиці власного тіла: позитивний, негативний і нейтральний;

6) 8 респондентів означили 4 кольорові показники в характеристиці власного тіла: дуже позитивний, позитивний, нейтральний, негативний;

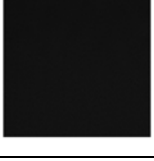
7) 3 респонденти означили 5 кольорових показників в описі частин свого тіла: позитивний, не дуже позитивний, нейтральний, поганий, найгірший;

8) 1 респондент виокремив 6 позицій кольорової градації в індивідуально-суб'єктивному сприйнятті власного тіла (табл. 1).

Таблиця 1

Колір	Позитивні емоції	Негативні емоції	Нейтральні емоції
	13 Україна (колосья); хороший; подобається; творчість; 90/100; прекрасно; добре; задоволена на всі 100%; щирість; позитивно; позитивний; дуже хороше	1 змінила б	5 нейтрально; таке собі, нейтрально; 50/50; задовільно
	9 подобається; дружелюбність; чудове ставлення; все добре; все добре / прекрасно; рослинистість; добре; чудово і зручно; +; хороший	3 негативно	3 50/50, але теж добре; нейтральний
	7 Україна (небо); вірність; добре; дуже добре, хороший; улюблений; подобається	1 погане	6 нейтрально; 50/50, меланхолік

Продовження таблиці 1

	7 подобається; дуже подобається; серце; любов; good	11 не подобається; поганий; погано; змінила б; біль; негативний; погане ставлення	2 Нейтрально; 50/50
	6 подобається; хороший; +; добре; дуже привабливо	5 не дуже подобається; не подобається; bad; негативний	4 подобається, але не до кінця; нейтрально; 50/50; нейтральний
	5 дуже подобається; подобається; емоційність; чудово; позитивно; позитивний	0	3 Сангвінік; 50/50, нормальне
	3 добре; +; турбота; подобається	2 негативно;	6 так собі подобається; менш подобається; 50/50; не дуже
	2 подобається; добре	2 не подобається; поганий; погано; найгірше	2 50/50; нейтрально
	1 подобається	4 поганий; не подобається; погано	2 50/50
	1 позитивно	6 -; не сильно сприймаю; 30/100; потребує доопрацювання; не подобається; --	1 нейтрально
білий	0	1 негатив	0

2. Специфіка кольоросприйняття сучасного студентства України як індикатор його емоційних станів

До тріади кольорів, які в українських студентів найчастіше асоціювалися з позитивними емоціями, увійшли жовтий (13 виборів), зелений (9 виборів) і блакитний (7 виборів).

Як випливає з цих результатів, перше місце в контексті благотворного психоемоційного впливу посіла жовта барва (13 виборів). Акцентуємо, що вона в українській етнокультурній інтерпретації символізує Сонце, сонячну енергію, тепло і радість. Це – колір життя, багатства, достатку і процвітання. Водночас є кольором золота і стиглих ланів пшениці, через які уособлює сонячне світло. Жовта барва хлібного лану – автентичний український символ мирної праці й достатку. Жовта кольорова гама передає оптимізм і радісний настрій. Також жовтий – символ поваги.

Друге місце у визначенні найбільш позитивного кольору в емоційному аспекті у сприйнятті українських студентів посів зелений (9 виборів). Зелений – символ життя, природи, енергії, розвитку, оновлення. Він є кольором пробудження, молодості та зростання. Зелений – своєрідний «міст» між двома протилежними барвами веселкового спектру – гарячим червоним і холодним синім, а тому виражає гармонію та рівновагу, виступає кольором компромісу, злагоди і надії.

На третьому місці найбільш позитивних кольорів з погляду українських студентів виявився світло-синій (блакитний) (7 виборів). Лазурна барва символізує чисте, ясне, безхмарне небо й уособлює мир і спокій. Вона є символом небесної блакиті, водної гладі, повітря, вічності і чистоти ⁸.

Негативні емоції у студентів Рівненського державного гуманітарного університету асоціюються з червоним (11 виборів), чорним (6 виборів) і фіолетовим (5 виборів) кольорами.

Символіка червоного кольору є однією з найбагатших у народній традиції українців. Він є традиційно найбільш уживаним у їхньому побуті, оскільки означає повноту життя, свободу і енергію. Це – символ життя, краси, здоров'я, радості, добра, любові. Його часто можна побачити в українській вишивці. Цей колір символізує молодість, родючість, родину, нерозривний зв'язок між рідними людьми, любов, добробут – усе те, що сприяє зміцненню сім'ї та щасливому життю подружжя. Водночас його вважають символом пролитої крові у боротьбі за Україну. Отже, як колір крові червоний асоціюється не

⁸ Топчий О.Ю. Національна специфіка символіки колоративу *СИНИЙ*. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31 (70). № 1. Ч. 3. С. 65.

лише з життям, але й зі смертю. У цьому контексті в українській традиції фіксується дуальність у сприйнятті символіки червоного кольору: він є як кольором життя, родючості, розмноження, так і смерті. Саме тому, як припускають дослідники, у первісній кольоровій тріаді червоний займав проміжне становище між негативним чорним і позитивним білим кольорами⁹.

Багатозначною є символіка червоного кольору і в українському сакральному мистецтві. У ньому він передусім асоціюється з божественною енергією і життєдайним теплом. Вогняна колісниця пророка Іллі, червоний плащ архистратига Михаїла, який виганяє диявола з неба, червона туніка Юрія Змієборця, котрий долає в боротьбі змія – так інтерпретує український іконопис переможну і життєдайну основу червоного кольору. Водночас у сакральній традиції України червоний колір асоціюється з кров'ю – це колір Євхаристії, тобто очищення і спасіння через прийняття дорогоцінної Крові, пролитої Ісусом Христом. Саме у значенні жертвовної крові, символу самозречення забарвлювався одяг святих мучеників і мучениць на українських іконах. Обидва значення червоного кольору – життєдайної божественної енергії та жертвовно пролитої крові – не виключають один одного, а взаємно доповнюють¹⁰.

На нашу думку, результати дослідження у межах воркшопу опосередковано засвідчують, що у сучасних реаліях України червоний колір асоціюється її молоддю з пролотою кров'ю загиблих у новітній російсько-українській війні. Це спостереження суголосне висновку сучасного українського дослідника Олександра Трегуба, що «сьогодні червоний – перш за все політичний колір», який символізує тоталітарний режим, насильство і жорстокість¹¹.

Чорний колір у воркшопі «Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?» викликав в українських студентів 1 позитивний, 1 нейтральний і 6 негативних відгуків. До слова, символіка чорної барви в українській народній вишивці є також неоднозначною, оскільки немає однієї-єдиної відповіді на питання, що означає чорний колір у декоративних композиціях, які прикрашають вишиті сорочку або рушник. Так, з одного боку, чорний колір ниток на вишиванці символізує землю-годувальницю, її родючість, мудрість і знання, а чорна вишиванка –

⁹ Нікішенко Ю.І. Колір у культурній традиції українців та їх степових сусідів алтайського походження. *Східний світ*. 2004. № 1. С. 96-97.

¹⁰ Волосюк М. Символіка кольорів ікони. URL: <https://int-konf.org/ru/2013/nauka-i-zhittya-suchasni-tendentsiji-integratsiya-u-svitovu-naukovu-dumku-23-25-05-2013/320-volosyuk-m-simvolika-koloriv-ikoni>

¹¹ Трегуб О. Червоний – не любов, а чорний – не журба: повна історія кольорів. URL: <https://www.platfor.ma/topics/knowledge/najyaskravishyj-tekst-v-istoriyi-oleksandr-tregub-vse-shho-treba-znaty-pro-kolory/>

мудрість, багатство і силу. Однак, з іншого – чорний колір в українському мистецтві є виразом печалі, смутку, скорботи і смерті. Наприклад, серед усього розмаїття українських вишиванок із чорним орнаментом вирізняються сорочки з міста Борщова (Тернопільщина). Борщівська вишивка, яка й донині вражає своєю красою, має трагічну історію. За однією з легенд, коли турки винищили всіх чоловіків у місті, жінки на знак скорботи присягнулися протягом семи поколінь дотримуватися жалоби, зокрема одягати сорочки лише з чорним орнаментом. Жінки, які народилися на початку ХХ ст. були останніми, хто мав додержуватися цієї клятви¹².

Доволі складним в інтерпретації учасників воркшопу «Я – мій портрет. Яким ти себе бачиш?» виявився фіолетовий колір. 6 осіб позначили його як «хороший» і «дуже привабливий», 5 переконані, що він «негативний» і «bad» («поганий»), а 4 оцінили його як «нейтральний». Отже, вказаним дослідженням зафіксована троїста природа фіолетової барви, оскільки вона викликає у приблизно однакової кількості респондентів позитивну, негативну і нейтральну асоціації. Це пояснюється тим, що фіолетовий поєднує емоційний ефект червоного (гарячого) та синього (холодного) кольорів: з одного боку, він – сповнений життя, а з іншого – туги та смутку, а тому притягує і відштовхує водночас. Фіолетовий – колір оригінальності, марнославства, розвиненої фантазії¹³, а також містики, магії та чаклунства¹⁴.

За підсумками реалізації програми воркшопу виразно нейтральним виявилось сприйняття респондентами помаранчевого кольору, оскільки 3 особи визначили його як позитивний колір, 2 – як негативний, а 6 – як нейтральний. Помаранчевий колір – яскравий, веселий, життєрадісний, полум'яний, але, приміром, в українській традиційній вишивці він зустрічається нечасто, його більшою мірою використовують як акцент, що підсилює емоційну енергетику декоративної композиції. Однак в одному з епізодів новітньої історії України помаранчевий колір відіграв ключову роль. Ідеться про Помаранчеву революцію, якій восени 2004 р. виповнилося 20 років.

21 листопада 2004 р. в Україні відбувся другий тур президентських перегонів, у якому брали участь тодішній прем'єр-міністр Віктор Янукович і лідер опозиції Віктор Ющенко. Після оголошення його

¹² Борщівська вишивка: історія сорочок з унікальними чорними візерунками. URL: <https://violity.com/ua/publication/6491-borshivska-vishivka-istoriya-sorochok-z-unikalnimi-chornimi-vizerunkami.html>

¹³ Тканко З. Колір як засіб вираження в мистецтві та моді. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2021. Вип. 21. С 136.

¹⁴ Сотник Л.І. Колір і його значення у мистецтві. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. № 6. С. 34.

результатів опозиція звинуватила команду Віктора Януковича в крадіжці голосів. Люди відразу почали виходити на вулиці на знак протесту проти фальсифікацій голосування, а вже 22 листопада 2004 р. у Києві почалася Помаранчева революція. Її назва пов'язана з помаранчевою атрибутикою лідера політичної партії «Наша Україна» Віктора Ющенка. Творці його виборчої кампанії при виборі кольору як складової її стратегії виходили з того, що помаранчевий налаштовує на оптимізм, відкритість і спілкування, допомагає досягти емоційної рівноваги, довіри до світу і почуття єднання з ним¹⁵. Зрештою, вони не помилилися в розрахунках, оскільки саме «енергетика єднання» протестувальників стала рушійною силою Помаранчевої революції й принесла їй перемогу. Однак здобутки Помаранчевої революції були нівельовані наступними подіями історичного поступу України. Думається, що саме тому через 20 років після Помаранчевої революції колір її атрибутики викликає у сучасної української молоді переважно нейтральні емоції.

ВИСНОВКИ

Колір є однією з основних категорій національної культури України, оскільки фіксує унікальну інформацію про своєрідність історичного шляху народу, особливості його художнього бачення світу. Він є одним із невід'ємних елементів культурного коду українців, а також маркером їх національної ідентичності. Щоправда, базовий кольоровий спектр української традиційної культури (білий – червоний – чорний) у сучасних реаліях зазнав відчутних трансформацій сприйняття.

Нині в українській студентській молоді однозначно приємні асоціації викликають жовтий, зелений і блакитний кольори. Вони є не лише символами життя, мирного неба, добробуту, оновлення і процвітання, а й віддзеркаленням її прагнень, надій і мрій. Водночас у контексті викликів сучасності вибір жовтого і блакитного засвідчує динамічні процеси утвердження національної ідентичності у свідомості молодих українців.

Висновок про вплив суспільно-політичного чинника на кольірну перцепцію студентів Рівненського державного гуманітарного університету підтверджується їхнім вибором кольорів, що тісно пов'язані з неприємними емоційними станами. Йдеться передусім про червоний. Попри багатовікову народну традицію, в якій він виступає символом життя, радості і любові, сьогодні червоний здебільшого

¹⁵ Дорош С. «Це мав бути мед». Чому революція в Україні 20 років тому була помаранчевою. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4g2l67gwkwo>.

асоціюється у них з кров'ю, пролитою співвітчизниками в новітній російсько-українській війні.

Специфічне кольоросприйняття сучасного студентства України як показника його емоційних станів доповнює сприйняття ним помаранчевої барви. Кольорова атрибутика Помаранчевої революції, ідеали якої так і не були втілені в життя, викликає у сучасної молоді переважно нейтральні емоції.

Отже, актуальність і значущість феномену кольору полягає в тому, що він як своєрідний соціологічний індикатор фіксує настрої українського студентства в контексті глобальних викликів сьогодення.

АНОТАЦІЯ

Сукупність усталених кольорів певної етнічної спільноти можна інтерпретувати як систему знаків і правил, згідно з якими відбувається зберігання інформації про своєрідність її історичного шляху, а також художнього бачення світу. Зокрема, символіка кольору, притаманна традиційній культурі України, вповні відображена в усіх видах візуальної культури перших десятиліть ХХІ ст. Вона постає її глибинним соціокультурним елементом, що акумулює і транслює як загальнолюдські, так і національні цінності та ідеї. Колір є одним із невід'ємних елементів культурного коду українців, а також маркером їх національної ідентичності. Базовим кольоровим спектром української традиційної культури є білий, червоний і чорний кольори. Однак у сучасних реаліях він зазнав відчутних трансформацій сприйняття.

Це підтверджується результатами міжнародного дослідження з арт-терапії «Я – мій портрет. Як ти себе бачиш?», що був проведений Інститутом образотворчого мистецтва Жешувського університету (Республіка Польща) в 2024 р. Його учасниками стали, зокрема, студенти Рівненського державного гуманітарного університету (50 осіб). Кожному респонденту пропонувалося виконати проєкційний малюнок: розфарбувати на власний розсуд схематичну фігуру людини, уявивши, що це його власне тіло: відповідними кольорами – ті частини тіла, які подобаються учаснику в собі, й іншими – ті частини тіла, які не дуже подобаються, або ж вони викликають певні зауваги. Як відомо, за цією методикою фахівці з арт-терапії з'ясовують, які кольори асоціюються з позитивними емоціями людини, а які – з негативними.

Вибір кольорів у цьому дослідженні засвідчив вплив суспільно-політичного чинника на колірну перцепцію студентів Рівненського державного гуманітарного університету. Колір як своєрідний соціологічний індикатор фіксує настрої українського студентства в контексті глобальних викликів сьогодення.

Література

1. Борщівська вишивка: історія сорочок з унікальними чорними візерунками. URL: <https://violity.com/ua/publication/6491-borcshevskavishivka-istoriya-sorochok-z-unikalnimi-chornimi-vizerunkami.html> (дата звернення 15.12. 2024).
2. Веклич Ю.І. Значення кольорів у культурах народів світу у контексті формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів початкової школи. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 39 (3). С. 56-62.
3. Волосяк М. Символіка кольорів ікони. URL: <https://int-konf.org/ru/2013/nauka-i-zhittya-suchasni-tendentsiji-integratsiya-u-svitovu-naukovu-dumku-23-25-05-2013/320-volosyuk-m-simvolika-koloriv-ikoni> (дата звернення 12.12. 2024).
4. Дорош С. «Це мав бути мед». Чому революція в Україні 20 років тому була помаранчевою. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4g2l67gwkw0> (дата звернення 22.12. 2024).
5. Назаренко О.В. Національно-культурний контекст символіки кольорів в українських фразеологізмах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2020. № 46. Том 2. С. 43-46. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-2.10>
6. Нікішенко Ю.І. Колір у культурній традиції українців та їх степових сусідів алтайського походження. *Східний світ*. 2004. № 1. С. 93-98.
7. Отич О. Колір як емоційно-змістовий код культури. *Рідна школа*. 2017. № 1-2. С. 18-22.
8. Павліченко Є.О. Національно-культурний зміст в об'єктах візуальної культури: символіка кольору сучасних патріотичних муралів. *Культура і сучасність*. 2023. № 2. С. 33-38. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2023.293741>
9. Прищенко С.В. Кольорознавство: навчальний посібник / за редакцією професора Є.А.Антоновича. К.: ДАКККиМ, 2009. 358 с.
10. Сотник Л.І. Колір і його значення у мистецтві. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. № 6. С. 32-36.
11. Тканко З. Колір як засіб вираження в мистецтві та моді. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2010. Вип. 21. С 128-138.
12. Топчий О.Ю. Національна специфіка символіки колоративу *СИНИЙ. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 1. Ч. 3. С. 64-69. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-3/11>

1. Трегуб О. Червоний – не любов, а чорний – не журба: повна історія кольорів. URL: <https://www.platfor.ma/topics/knowledge/najyaskravishyj-tekst-v-istoriyi-oleksandr-tregub-vse-shho-treba-znaty-pro-kolory/> (дата звернення 15.12. 2024).

Information about the author:

Sheretiuk Ruslana Mykolaivna,

Doctor of Historical Sciences,

Professor at the Department of Fine and Decorative and Applied Arts

named after Stepan Shevchuk

Rivne State University of Humanities

12, Stepan Bandera str., Rivne, 33000, Ukraine